

פא"ן — המחדל

תכליתו היחידה של אירגון פא"ן הבינלאומי היא שמירה על חופש היצירה ומילחמה נגד דיכוי של סופרים, משוררים ומסאים. בפא"ן ישראל, שעד לאחרונה שימש בעיקר כסוכנות נסיעות לחברי הוועד, עדיין לא שמעו כנראה על אנצור 3. גם לא באגודת הסופרים.

רמי רוזן

המעגל נסגר, ופרט לעצורים ובני מישפחותיהם, כולם מרוצים. בין שהטענות האלה נכונות ובין שהן מופרכות, הן מעוררות את שאלת מעמדם של הסופר הישראלי כמצפונאי וכמספר סיפורים. לפני ארבעה חודשים פנתה התאחדות הסופרים הפלסטינית, באמצעות העיתונאי סלמאן נאטור, לוועד החדש של פא"ן בישראל. נאטור אומר שהגיש לוועד דוח מפורט מאוד על המתרחש בשטחים ושהובטח לו טיפול ענייני ומהיר. "הם הכתיחו, אבל עד היום לא עשו שום דבר. בצורה זו או אחרת הם ממשיכים את מסורת קודמיהם, ושולחים לחו"ל אחר את השני. המטרה שלשמה הם קיימים לא כליכך מעניינת אותם. האמת היא שיכולנו לפנות מלכתחילה לפא"ן האמריקני, אבל נתנו קדימט לסניף הישראלי. אם זה יימשך כך, נפנה בבקשת סיוע לפא"ן הבינלאומי".

עכשיו התפטר מפא"ן יורם קניוק.

קניוק: במשך שנים פא"ן היה פשוט נגוע בשחיתות. חבריו היו קבוצה קטנה של אנשים שלכאורה היו חייבים לדאוג לחופש הביטוי של יוצרים, ולמעשה שלחו זה את זה לחו"ל על חשבון פא"ן בשיטת שמור לי ואשמור לך. מישרד הביטחון ומישרד החוץ היו די מרוצים מהסידור הזה, ובמידה זו או אחרת בעצם עודדו אותו. לפני כשנתיים הציעו לי להצטרף עם עוד חברים סופרים לפא"ן, במטרה לעשות שם סדר, לשם קץ למישרד הנסיעות שהתנהל שם, אבל בעיקר לדאוג לכך שהאירגון הזה יתחיל למלא סוף סוף את הפונקציות שלשמן הוא קיים. נבחרתי לוועד, עשינו שם פליכת חצר, ומשה רור נבחר לנשיא פא"ן הישראלי במקום אהרון מגר. הצענו לכל הסופרים להצטרף, אבל בגלל העבר הלא-סימפטי נענו רק מעטים. האמת היא שרוב הכנים שינויים משמעותיים, אבל האירגון עדיין רחוק מאוד מלמלא את מה שעליו לעשות. המצב הולך ומקצין. סופרים, משוררים ועיתונאים פלסטינים נעצרים בעזרת צווים מינהליים ופשוט מושלכים לכלא או לאנצור 3, בנימוקים כללים כמו "חריגות". הזמנתי לפני זמן לא רב לישיבת ועד פא"ן את סלמאן נאטור שימסור לחברים דוח ערכני ומבוסס על יוצרים פלסטינים הכלואים באנצור. לא יצא מזה דבר. אני לא טוען שהם לא עושים כלום. למשה רור עצמו יש כוונות טובות, אבל הוא כבול בידי אחרים ולא חופשי לעשות את מה שלדעתי גם הוא חש שצריך לעשות".

אנצור 3. 3000 עצורים, חלקם הגדול עצורים מינהליים, אנשים שנעצרו על פי רצונו של שר הביטחון ואשר ישוחררו, אם ישוחררו, כאשר הוא יחליט יום אחר לשחררם. פא"ן, אלה הם ראשי התיבות של שמו של אירגון סופרים בינלאומי, שתכליתו האחת והיחידה היא שמירה על חופש היצירה בכל מקום בעולם ומילחמה נגד דיכוי ומעצרים של סופרים, משוררים ועיתונאים. פא"ן, על פי חוקתו, אינו מתעניין באנשים שאינם יוצרים, גם כאשר זכויותיהם נשללות. לצורך זה, אומרים סופרים ישראלים, קיימת אגודת הסופרים, שלהלכה לפחות היתה אמורה לייצג את המצפון הספרותי באופן היותר רחב. לפא"ן הבינלאומי סניף ישראלי, הפועל שנים רבות, ושעל פי עדות חלק

לא יסע לסיאול - א"ב יהושע

מחבריו לשעבר שימש זמן רב כסוכנות נסיעות לכל דבר. סופרים עבריים נהגו להצטרף לפא"ן מתוך תקווה ישראלית מאוד להתכבד בנסיעות לקונגרסים בינלאומיים, שעניינם כמאמר חופש היצירה. בסך הכל הם לא היו שונים מעמיתיהם העיתונאים, הפרופסורים, ושאר בעלי המיקצור עות החופשיים במדינה. היסטוריה נעשתה במרחק פחות במרוצת השנה האחרונה, וביחוד עם הגנת שיטת המעצרים המינהליים הממונים. לפני שנה בדיוק הוחלפו חלק מחברי הוועד הישראלי של פא"ן. היו"ר אהרון מגר התפטר, ותחתיו מונה המשורר והעיתונאי משה דור. לוועד החדש הזה הצטרף, לאחר הפצרות רבות, גם יורם קניוק.

מבקרו של פא"ן אומרים כי הסניף הישראלי היה נשאר כלי מישחק בידי השב"כ ובידי מישרד הביטחון. כאשר מתפרסמות ידיעות על מעצר מינהלי של פלוני, הם אומרים, פונים אנשי הוועד למישרד הביטחון, מתכבדים בפגישה עם אישיות ביטחונית בכירה בתוספת כוס קפה, עוגה, והסכר שאותו פלוני הוא חתן ומסוכן. אמנם אין נגדו רי ראיית כדי להעמידו לדין, אך למען הביטחון מוטב שיימך בכלא. ברוח מפויסת מעבירים חברי הוועד רוח לפא"ן הבינלאומי שהעניין טופל.

לאן נוליד את החרפה?

כל עם מקבל כנראה את חבר הסופרים שהוא ראוי לו. עמוס עוז המלגלג על "נלהבי שלום", משה דור המקבל הסברים שאותם אינו יכול לפרט "מסיבות ביטחוניות טהורות" וחונן ברטוב המתאר את מאמצים ההידברות בין סופרים ואמנים ישראלים וערבים בישראל ובשטחים הכבושים כ"אופרה קומית" הם כנראה כל מה שאנו ראויים לו. על כך יש להוסיף את אגודת הסופרים שראשיה לא מצאו לנכון לצאת ולוא במלה אחת של הזדהות עם עמיתיהם בכלא אנצור 3, את הסניף התל-אביבי של אירגון הסופרים הבינלאומי פא"ן המועל בתפקידו בכך שאינו חש לעזרת סופרים ומשוררים הכלואים ב"מעצר מינהלי" על לא עוול בכפם. כלומר, על לא עוול שבשלו נהוג להעמיד אדם לדין במדינת חוק. ועוד שורה ארוכה-ארוכה של פיגרי גופים ומוסדות הנושאים את שם הספרות והאמנות לשווא אשר שתקו ויש להניח שיוסיפו לשתוק גם כשיעמיסו כאן ערבים על משאיות.

לאן באמת נוליד את החרפה?

הכתבה הבאה, שבה רואינתי גם אני, נכתבה במקומו החיפאי כלבו ופורסמה בו בימים שבהם נעדרתי מן הארץ. כשחזרתי, קראתי את הדברים ולא האמנתי למיקרא עיני.

האם סופרים, אמנים ואנשי רוח הם האנשים האלה?

האם יהודים הם? אלה הבאים בטענות לכל עם ולכל אומה - מרוסיה ועד הודו וסין הרחוקה - ורק אל מול מה שמתרחש מתחת לחוטמם האנץ נאלמו דום; רק נוכח סיבלם של בני-אדם בארצם שלהם ובשטחים הכבושים בידיה נתקמו פתאום אוזלת לשון.

האלה שמאל או ימין ייקרא?

אנשי השמאל-ימין.

העולם הזה היה הראשון אשר בכתבתו של יוסי עין-דור פירסם את עדותו המרשיעה של אלן גינזבורג כנגד הסניף הישראלי של פא"ן בהרכבו הקודם, המושחת. דף חדש היה הראשון שפתח את שערו לדבריו החמורים של סלמאן נאטור כלפי פא"ן בהרכבו החדש. בעקבות הפירסום התפטר, כידוע, חבר הוועד יורם קניוק.

לאחר קריאת הדברים פניתי לרמי רוזן בבקשה לעדכן את כתבתו במגמה לפרסמה במדור זה. דברים ממין אלה חייבים להדהד בחללה של כל הארץ כולה -

כדי שלא יימצא ביום מן הימים איש שיוכל לטעון בתום לב: לא ידעתי. כדי שכולנו, כל סופר וסופר וכל משורר ומשורר וכל אמן החי בארץ הזאת יידע מהי החרפה שהללו ממיטים עליו -

מנימוקים שאותם, "אי אפשר לפרט מסיבות ביטחוניות טהורות." כמוכן.

איך קראו להם שם ל"ביטחוניסטים" ו"פטריוטים" מסוג זה בימי מילחמת העולם השנייה, וברוסיה הסטאלינית, בצ'ילי, בדרום אפריקה! היתה איזו מלה. האם כל כך מהר שכחנו אותה.

נתן זך

ראלית הידועה לנסוע כאשר שולחים אותך. מה בעצם יהושע יעשה בסיאול? הניסיון מלמד ששליחים שייצגו אותנו בקונגרסים כאלה בחו"ל עסקו על פי רוב בהדיפת התקפות נגדנו. אני לפעמים צוחק כשאני שומע עד כמה מגנים עליי בחו"ל".

אתה מתכוון להגיד שבנסיעה שלהם עכשיו הם בעצם גורמים לטישטוש מצב שהם בעצמם אינם שלמים איתו? הכל לא בסדר והחיים נמשכים!

אני יכול לומר רק שאני לא הייתי נוסע לייצג את ישראל בקונגרס סופרים שעניינו חופש הביטוי, כאשר חלק מהסופרים כלואים ללא מישפט מכוח צווים אנטי דמוקרטיים. הצעתי לפני חודשים מיספר את האפשרות שנתן זך ייסע והוא סירב אפילו לישמוע. אני לא חושב שאני בכלל מסוגל כיום לייצג איזשהו מוסד ישראלי במקום כלשהו בעולם. סירבתי למשל לנסוע לשוודיה, למרות שהוועדה אישית על ידם ולא באמצעות האירגון".

אגב, מלבד פא"ן ישנה בארץ גם אגודת הסופרים.

האגודה הזאת היתה יכולה להתייחס לא רק למעצרים של סופרים, אלא כהחלט גם למעצרים ללא מישפט של סתם אנשים ולאפשרות המס' שם מעוררת חלחלה. זה לא משהו שנוגד היום. עוד לפני 15 שנה פרשתי מאגודת הסופרים כאשר הם סירבו לקבל סופרים ערבים. זאת אגודה שמושחתת על אפליה, וקיימת שם אוזלת יד מוחלטת בנושא סופרים צריכים להיות הכי רגישים כלפיו - השתקה בכוח של יוצרים. זו שערורייה, אם לא משהו גרוע הרבה יותר. זה רק מראה עד היכן הגיעה ההתקרנות בחברה שלנו.

א"ב יהושע יוצא השבוע לסיאול. ערב נסיעתו הוא נשמע נרגז אפילו למישמע העלאת האפשרות שנסיעתו מסייעת לטישטוש המצב או במתן הכשר שלא במתכוון לדיכוי ולמעצרים המינהליים. יהושע: הפירושים האלה גורמים

בסופו של דבר לדה-לגיטימציה של השמאל בעיני רוב הציבור. אני מתכוון לכך ששנינו, נגיה, רואים את המצב באופן די דומה, אבל בקנה-מסומת יש בינינו חילוקי דעות, ואז די בזה כדי שאתה תהפוך אותי מיד למי שנותן הכשר לדיכוי. צריך באמת מוח מעוות לגמרי כדי לחשוב כך. אם אסור לי, בגלל מעשי ממשלת ישראל, לנסוע לכינוס סופרים שעניינו חופש היצירה, אולי כראי שבכלל יורקו אותנו משם. הרי זה הרצון האמיתי שמתחבא מאחורי דבריהם של חלק מהאנשים שאתה מצטט. ארכיב, שיבוא ויאמר: היות שממשלת ישראל מבצעת מעצרים מינהליים ועוד פעולות אנטי דמוקרטיות, אין לנו מקום באירגון הזה. אבל על פי ההיגיון הזה היו צריכים לזרוק מפא"ן את עיראק, את איראן, את ארגנטינה, ובעצם את רוב ארצות רוסיה אמריקה. המעשים שמבצעות הממשלות של חלק גדול מאוד מהחברות בפא"ן הרבה יותר חמורים ממה שעושה ממשלת ישראל. בכל זאת, לא שמעתי מחאות מייודעיה חריפות על מה שמתחולל באותן הארצות, ובוודאי שאף אחד לא מציע לסלק אותן מפא"ן. אף אחד לא חושב שסופרים מאותן הארצות לא ישתתפו בכינוסי פא"ן. אבל לגבי חלק מסוים בשמאל הישראלי זה אופייני. לא מעניינת אותם המילחמה הכימית בין עיראק לאיראן, אבל הם היו מאוד רוצים שאותנו ישליכו החוצה, ושאוּלי כבר יהיה סוף לכל המדינה הזאת".

בכל זאת מה תגיד שם? יש סיכוי טוב שתצטרך להגן על דברים שאתה בעצמך מתנגד להם.

אם יציעו לחסל את מדינת ישראל, אני אתנגד, ואם יציעו לתמוך במעצרים המינהליים - אני אתנגד. אני אגיד שם בדיוק את מה שאני אומר בכל מקום. אין מבחנינות שום הברל אם זה כינוס פא"ן בסיאול או כל דבר אחר. ואגב, לי אישית אין שום קשר עם פא"ן ומעולם לא היה לי. אני לא חבר פא"ן ואני לא חבר בוועד של פא"ן.